

‘Meedoen en meetellen’

Participatienota Pijnacker-Nootdorp

‘Meedoen en meetellen’

Participatienota Pijnacker-Nootdorp

Amsterdam, 10 juli 2009

Colofon

© Radar
Jet Nauta
Veemarkt 83
1019 DB AMSTERDAM
Telefoon 020-4635050
Faxnummer 020-4635051
radar@radaradvies.nl
www.radaradvies.nl

Inhoudsopgave

Vooraf	2
1 Inleiding	3
1.1 Waar ligt de winst van het Participatiebudget	3
1.2 Participatie in Pijnacker-Nootdorp	4
1.3 Kansen voor Pijnacker-Nootdorp	5
2 Doelstellingen	6
2.1 Verbinding van het participatiebudget met de Wmo	7
2.2 Verbinding van het participatiebudget met welzijnswerk en zorg	7
3 Uitgangspunten participatie	8
4 Betrokken partijen	9
5 Huidige praktijk belicht	11
6 Doelgroepen van het Participatiebudget	14
7 Wie willen we een aanbod doen	15
7.1 Prioritaire groepen	15
8 Wat verandert er in de manier van werken van de consulent	22
9 Planning & Control cyclus	24
10 Financiën	26
11 Tenslotte	29
12 Bijlage: samenvatting nota	30

Vooraf

Iedereen die om zich heen kijkt ziet het. De financiële crisis reikt verder dan de beursvloer en heeft een aanzienlijke impact op de reële economie. Spraken we begin 2008 nog van de kracht van de vrije markt, economische groei, schaalvergroting, toenemende vraag naar werk, historisch lage werkloosheid. In 2009 spreken we over nationalisatie van banken, economische recessie, werktijdverkorting en deeltijd WW om de werkloosheid tegen te gaan. Momenteel lijken banen niet meer zeker en neemt de vraag naar arbeid af. Op de middellange termijn zien we echter ook een ontwikkeling de andere kant op. Een structureel knelpunt ontstaat omdat de *babyboomgeneratie* binnen een aantal jaren de arbeidsmarkt gaat verlaten. Hiermee komen nieuwe arbeidsplaatsen beschikbaar, maar verdwijnt er ook veel kennis. Door de komende vergrijzing zullen we iedereen hard nodig hebben. De huidige crisis ontnemt ons het zicht daar even op.

Op het moment dat de economie weer aan trekt leert de ervaring dat de werkgelegenheid in vrij korte tijd fors toe kan nemen en de vraag naar direct beschikbaar personeel dan hoog is. Hiervoor moeten wij de mensen die nu (tijdelijk) aan de kant staan activeren en opleiden. Wij moeten de werkzoekenden gereed maken om de vacatures, die naar verloop van tijd weer zullen ontstaan, te kunnen vervullen. Hiervoor moeten we duurzaam investeren in mensen die willen participeren (in betaald en in onbetaald werk).

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op participatie en de kansen die het participatiebudget de gemeente Pijnacker-Nootdorp biedt. In hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 benoemen we de doelstellingen en de uitgangspunten van het participatiebudget in Pijnacker-Nootdorp. In hoofdstuk 4 gaan we in op het huidige beleid van educatie, inburgering en re-integratie. Hoofdstuk 5 beschrijft de rol van de partijen in Pijnacker-Nootdorp die uitvoering moeten geven aan het participatiebeleid. In hoofdstuk 6 en hoofdstuk 7 benoemen we de (prioritaire) doelgroepen van het participatiebeleid naar aanleiding van de Participatietop die gehouden is op 16 juni jl. In hoofdstuk 8 besteden we aandacht aan de veranderde rol van de klantmanager. In hoofdstuk 9 gaan we in op de Planning & Control cyclus. In hoofdstuk 10 geven we weer waar de financiële risico's en kansen liggen met betrekking tot het participatiebudget en de besteding van de gelden.

1 Inleiding

Het kabinet heeft zich ten doel gesteld om de effectiviteit van het re-integratie-, inburgering- en volwasseneneducatiebeleid te verbeteren. Hiervoor zijn de gemeentelijke budgetten voor deze beleidsterreinen vanaf 1 januari 2009 gebundeld in het Participatiebudget. Met het Participatiebudget hebben we als gemeente meer beleidsruimte om zelf te bepalen wie in aanmerking komt voor bepaalde voorzieningen en meer maatwerk te leveren aan onze inwoners. Naast een grotere beleidsvrijheid betekent de vorming van één participatiebudget ook minder administratieve voorschriften voor gemeenten. Beleid kan worden afgestemd op de lokale situatie en instrumenten kunnen gecombineerd worden ingezet. Gemeenten kunnen op basis van de lokale situatie een eigen keuze maken op welke van de drie beleidsvelden (re-integratie, inburgering of educatie) de nadruk wordt gelegd. Bovendien kan het niet meer zo zijn dat het budget voor het ene doel is uitgeput, terwijl op een ander budget een overschot ontstaat.

Op 16 juni heeft de Wethouder van Onderwijs en Sociale Zaken, Leo Suijker, in Pijnacker-Nootdorp een Participatietop georganiseerd. Samen met interne en externe stakeholders zijn de bouwstenen gelegd voor het ontwikkelen van de visie op participatie. De Participatietop had een informatief gedeelte en een gedeelte waarin een aantal inhoudelijke thema's zijn verdiept. Op basis van een 'stellingendebat' zijn de deelnemers uitgedaagd om hun inbreng te geven over een aantal principiële keuzes voor het te voeren beleid rond participatie. De bijeenkomst is afgesloten met de (voorlopige) vaststelling van de bouwstenen voor de visie op participatie. De uitkomsten van de Participatietop is de basis geweest voor de onderhavige participatienota. De nota beschrijft waar de focus in beleid voor de komende jaren komt te liggen.

1.1 Waar ligt de winst van het Participatiebudget

Pijnacker-Nootdorp grijpt deze wet aan om te werken aan een verdere verbetering van de dienstverlening aan burgers. Door de integratie van budgetten wordt het mogelijk meer maatwerk aan burgers te leveren, bijvoorbeeld door in één traject verschillende componenten te combineren die nu –omwille van de financiering en verantwoording- nog in aparte trajecten worden ondergebracht. De komst van het Participatiebudget vraagt daarom niet alleen om aanpassingen in financiële systemen, maar ook om een hernieuwde kijk op het beleid wat is geformuleerd op de drie beleidsterreinen. Pijnacker-Nootdorp kijkt daarbij breder dan alleen naar volwasseneneducatie, inburgering en re-integratie. Ook de Wet maatschappelijk ondersteuning en de beleidsvelden integratie en onderwijs worden betrokken in de visie op participatie.

Onderhavige nota maakt duidelijk waar de focus voor de komende jaren komt te liggen, maar biedt daarnaast nadrukkelijk ruimte voor extra initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan het bevorderen van de participatie van onze burgers.

Wat is participatie

Participatie is een kernbegrip in veel beleidsnota's op rijks- en lokaal niveau. Actieve deelname aan de samenleving wordt participatie genoemd. Idealiter participeren burgers op alle terreinen van het maatschappelijke leven. Ze leveren daardoor een bijdrage aan de samenleving en voelen zich nuttig. Participatie kan het gevoel afhankelijk te zijn verminderen en draagt dan ook bij aan de kwaliteit van het leven. Steeds meer wil de overheid een tegenkracht bieden aan de individualiserende samenleving en investeren in een samenleving met inwoners die betrokken zijn en betrokken worden bij hun directe leefomgeving.

1.2 Participatie in Pijnacker-Nootdorp

De gemeente Pijnacker-Nootdorp vindt dat de samenleving meer is dan een optelsom van individuen. Om de leefbaarheid en de sociale samenhang te kunnen waarborgen en realiseren, is het nodig dat alle inwoners uitgenodigd worden om mee te doen. Wij vinden dat iedereen hierin een bijdrage kan leveren en niemand mag worden uitgesloten. Een belangrijk element van meedoen is dat dit gebeurt 'naar vermogen' en binnen ieders mogelijkheden en capaciteiten. Belemmerende factoren moeten hierbij zoveel mogelijk worden weggenomen. Burgers actief laten deelnemen aan de maatschappij en daarbij ondersteunen is ook de rode draad in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Er zijn dan ook overeenkomsten tussen de Wet participatiebudget en de Wmo. De Wmo is vooral gericht op maatschappelijke participatie. Voorzieningen uit het participatiebudget zijn vooral gericht op arbeidsparticipatie. De WMO richt zich op drie speerpunten: preventie, bevorderen zelfstandigheid en bevorderen participatie voor alle inwoners van Pijnacker-Nootdorp. In lijn met de Wmo is ons uitgangspunt dat we zoeken naar een verantwoord evenwicht tussen enerzijds een beroep doen op de zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van burgers en anderzijds het zorg dragen voor een daadwerkelijk vraaggestuurd participatieaanbod voor diegenen die (nog) niet op eigen kracht kunnen meedoen aan de samenleving.

De gemeente Pijnacker-Nootdorp vindt dat participatie betekent dat iedereen naar zijn of haar vermogen meedoet in de samenleving en in het bijzonder in Pijnacker-Nootdorp. Hiermee leveren alle inwoners een bijdrage aan de sociale samenhang en binding in de gemeente, wijk en buurt.

1.3 Kansen voor Pijnacker-Nootdorp

Met het participatiebudget zien we kansen om inwoners beter te bereiken. Met de ruimere beleidsvrijheid die dit budget met zich meebrengt, streven we naar een integraal participatiebeleid voor de brede doelgroep die het Rijk met het participatiebudget voor ogen heeft. Daarbinnen leggen we de focus op die groepen die:

- Nu nog niet actief meedoen aan de reguliere betaalde arbeidsmarkt;
- Met ondersteuning actief zijn op de reguliere betaalde arbeidsmarkt;
- Vanwege hun persoonlijke omstandigheden een relatief groot risico lopen om op termijn niet meer mee te kunnen doen aan de betaalde arbeidsmarkt.

De ruimere beleidsvrijheid zien we ook als kans om op creatieve wijze maatwerk te leveren aan de inwoners van onze gemeente die nog niet meedoen aan de betaalde arbeidsmarkt en om de samenwerking tussen- en binnen- organisaties te intensiveren. Met het participatiebudget zien we bovenal kansen om de zelfredzaamheid van de inwoners te vergroten door het verwerven van een eigen inkomen uit betaald werk.

2 Doelstellingen

Aansluitend op het Wmo-beleid willen wij bereiken dat mensen meedoen aan de maatschappij. Onder meedoen aan de maatschappij verstaan we deelname aan arbeid, sociale-, sportieve- of culturele verbanden. Dit kan bijvoorbeeld door deel te nemen aan een participatievoorziening (een re-integratie -, inburgering of educatietraject), maar ook door deelname aan allerlei andere sociale verbanden zoals verenigingen, vrijwilligerswerk, sport, cultuur of informele sociale contacten. Ook duurzaamheid telt voor ons. Duurzaam betekent dat we pas tevreden zijn als meedoen niet een eenmalige activiteit is maar een onderdeel van het leven van onze inwoners. Wanneer gesproken wordt over vrijwilligerswerk of sociale participatie streven we naar zingevende activiteiten binnen de eigen wijk. Hierbij denken we aan combinatietrajecten waarbij de individuele achtergrondsituatie van de inwoner en/of het huishouden van deze inwoner centraal staat alsmede het streven naar duurzaam meedoen.

Met de Wet Participatiebudget streven we ernaar om:

- Inwoners duurzaam in beweging te krijgen door hen primair te stimuleren om mee te doen aan de betaalde arbeidsmarkt en als dat nog niet lukt via vrijwilligerswerk of sociale activering.
- Vrijwilligerswerk of sociale/maatschappelijke participatie zoveel mogelijk te laten plaatsvinden in de directe leefomgeving van de inwoner zelf met als doel een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid en sociale samenhang van de directe woonomgeving van de inwoners.

In de praktische uitwerking van participatie wordt gebruik gemaakt van een onderscheid in de mate van participatie. Werk wordt gezien als de hoogste vorm van participatie.

Doelen participatiebudget in Pijnacker-Nootdorp

De klant centraal en trajecten op maat.

Poortwachtersfunctie in samenwerking met het UWV en het Werkplein Delft

- Voorkomen van instroom in de uitkeringen (WW, WWB, WIA, WAJONG)

Met de ketenpartners en uitvoerders van participatiedienstverlening

Activering naar werk (uitstroom bevorderen)

- Iedereen die kan werken, werkt (naar vermogen en bij voorkeur op zijn- of haar- eigen niveau).
- Voor jongeren die voortijdig het onderwijs (dreigen) te verlaten geldt: 'Startkwalificatie eerst'. Trajecten voor deze jongeren zijn zoveel mogelijk dual en gericht op leren en werken (vastgesteld beleid in nota integraal Jeugdbeleid 2008 – 2012).
- Ook niet - uitkeringsgerechtigden (in het bijzonder herintreders) worden geactiveerd om aan het werk te gaan.

Maatschappelijke participatie (*meedoen bevorderen*)

- Verhogen van de maatschappelijke participatie van mensen die niet kunnen werken.
- Optimale inburgering en integratie (ook een aanbod voor inburgeringsbehoefigen).
- Iedereen beheerst de Nederlandse taal op een niveau dat vereist is om te participeren.

Educatie (*groeien op de arbeidsmarkt*)

- Iedereen werkt bewust en continu aan zijn of haar eigen (competentie)ontwikkeling.
- Versterken van de competenties van jongeren zodat zij hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten. Aandacht voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- Aanpak van laaggeletterdheid en analfabetisme onder de inwoners van Pijnacker-Nootdorp.

2.1 Verbinding van het participatiebudget met de Wmo

Inzet is om de verbinding tussen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en het participatiebudget te verdiepen. De Wmo is een kaderwet, en daarom vooral een wet die gemeenten de verantwoordelijkheid geeft om ervoor te zorgen dat iedereen actief deel kan nemen aan de samenleving, ook mensen die dat op eigen kracht niet kunnen. De Wmo is tevens een participatiewet en moet er toe bijdragen dat alle burgers kunnen participeren in de samenleving. Het succes van de Wmo in de komende jaren ligt in de mogelijkheid om samen met de aanbieders van zorg, wonen en welzijn nieuwe producten te ontwikkelen en arrangementen aan te bieden aan de burger. Het gaat om integrale diensten waarbij het resultaat en de klantgerichtheid voorop staan.

In de afgelopen jaren is vanuit het concept van de woonservicezônes in de kernen van Pijnacker-Nootdorp (1 x Delfgauw, 1x Nootdorp, 2x Pijnacker) gewerkt aan het aanbieden van welzijn in de 4 zônes. Dit vanuit het belang van de nabijheid van welzijnsactiviteiten en- diensten ten behoeve van het behoud van de zelfstandigheid en de mogelijkheid van participatie. Het komende jaar moet het accent verlegd worden naar meer welzijnsactiviteiten en diensten voor de meest kwetsbare groep, waaronder de snel groeiende doelgroep mensen met psychische/ psychosociale- en materiële problemen. De nadruk ligt hierbij op laagdrempelig ontmoeten.

2.2 Verbinding van het participatiebudget met welzijnswerk en zorg

Daarnaast zijn producten beschikbaar die op dit moment nog niet door de gemeente worden ingezet voor het bereiken van het doelperspectief van de klant. Het gaat bijvoorbeeld om producten die beschikbaar zijn in het kader van het welzijnswerk of de zorg. Toch kunnen deze producten helpen bij de realisatie van participatiedoelen van klanten. Dit geldt bijvoorbeeld voor klanten die weinig participeren en gebaat zijn bij laagdrempelige voorzieningen in de wijk. Klantmanagers moeten zicht hebben op het type producten dat voor deze klanten beschikbaar is. Op deze manier kan een begin gemaakt worden met het ontsluiten van collectieve welzijnsvoorzieningen voor de doelgroep(en) van het participatiebudget.

3 Uitgangspunten participatie

Voor de burger mag het niet uitmaken of de financiering van de voorzieningen voor participatie worden betaald uit het participatiebudget, Wmo, welzijn, onderwijs of andere middelen. Wat van belang is, is de stap richting deelname aan de samenleving. De gemeente Pijnacker-Nootdorp vindt dat voorzieningen ‘financieel ontschot’ moeten worden aangeboden.

Maatwerk en een individuele benadering moeten hierbij uitgangspunten zijn, net als het creatief opzoeken van mensen (‘outreaching’) en het komen tot een passend aanbod. Hiervoor zijn verbindingen en dwarsverbanden tussen de verschillende beleidsterreinen nodig.

Om richting te geven aan de beleidsontwikkeling en uitvoering van participatie hanteren wij de volgende uitgangspunten:

Iedere burger is in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor deelname aan de samenleving, om in een eigen inkomen te voorzien, om zich te ontplooiën en om maatschappelijk actief te worden. De gemeente Pijnacker-Nootdorp wil burgers ondersteunen bij het nemen van die verantwoordelijkheid.

De gemeente bepaalt, op basis van het perspectief tot participatie, (naar vermogen) de in te zetten vormen van ondersteuning (maatwerk).

De ondersteuning die de gemeente biedt is niet vrijblijvend. Als de gemeente ondersteuning aanbiedt, wordt van de burger verwacht dat hij/zij zich houdt aan de gemaakte afspraken. De gemeente Pijnacker-Nootdorp gaat bij participatie in de eerste plaats uit van stimuleren en motiveren, en niet van afdwingen, in aanmerking genomen dat WWb- klanten verplicht zijn te participeren.

4 Betrokken partijen

Appèl aan de partijen: een zaak van samen doen!

De komende jaren zal een andere koers voor het oplossen van de knelpunten nodig zijn. Wellicht zullen ook andere wetten zoals de Wsw en de Wmo op termijn onder de werking van deze wet worden gebracht.

In Pijnacker-Nootdorp willen we onze inwoners samen met onze ketenpartners op een laagdrempelige manier nauwer betrekken bij leefbaarheid en sociale cohesie binnen de eigen directe woonomgeving. Daarbij zoeken we naar preventieve manieren en vormen van vroegtijdige signalering om zoveel mogelijk te voorkomen dat mensen niet duurzaam meedoen.

De gemeente Pijnacker-Nootdorp vindt maatschappelijke participatie een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor alle betrokkenen: inwoners, overheid, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Actief burgerschap heeft te maken met een wisselwerking tussen inwoners onderling en tussen inwoners en hun omgeving, waarin overheid, maatschappelijke organisaties en ondernemers actief zijn. Als gemeente nemen we de verantwoordelijkheid om ketenpartners die uitvoering geven aan de Wet Participatiebudget bijeen te brengen. Van de ketenpartners verwachten we dat zij, rekening houdend met hun positie binnen de participatieketen, de klant centraal zetten.

Om ook de toekomst van het participatiebeleid te kunnen garanderen en vorm te kunnen geven aan onze ambities en die van het Rijk, houden we als gemeente en ketenpartners rekening met:

- Het betrekken van de inwoners zelf (het moet van twee kanten komen);
- Het benadrukken van het belang van samenwerking in de keten boven dat van de eigen interne organisatie.

De gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft bij het realiseren van haar participatiedoelstellingen verschillende rollen en taken. Het algemene uitgangspunt van de gemeente Pijnacker-Nootdorp is dat zij haar inwoners wil *overtuigen, verleiden, stimuleren, ondersteunen, activeren, faciliteren en in het uiterste geval ook dwingen om een bijdrage te leveren aan de samenleving*. De gemeente kiest haar rol afhankelijk van de situatie of doelgroep.

De gemeente kan hierin ondersteunend zijn en daar waar sprake is van subsidierelaties sturend optreden.

Werkgevers vervullen een belangrijke rol in het behalen van de gemeentelijke doelen rondom het participatiebeleid. De gemeente investeert in de relatie met werkgevers. Zij doet dit door als betrouwbare partner op te treden. Er zal altijd sprake moeten zijn van tweerichtingsverkeer, er wordt niet alleen maar uitgegaan van 'iets halen', maar ook door 'iets te brengen'. Daar waar het gaat om de actieve inzet van het bedrijfsleven zal Pijnacker-Nootdorp gezamenlijk creatieve oplossingen zoeken voor knelpunten die zich voordoen op de arbeidsmarkt. Met het SOB (Samenwerkingsverband Onderwijs en Bedrijfsleven), RPA –Haaglanden, Kamer van Koophandel, VNO-NCW en het MKB zal Pijnacker-Nootdorp nauw samenwerken om de knelpunten op de arbeidsmarkt aan te pakken en de arbeidsmarktkansen te benutten.

De inwoners van Pijnacker-Nootdorp vragen wij om een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving en aan de eigen en directe leefomgeving. Daarbij realiseren wij ons dat inwoners individuen zijn en in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor hun eigen leven en de keuzen die zij hierin maken.

5 Huidige praktijk belicht

Onze klanten onder de WWB/WI/Web

De gemeente heeft in de Bestuursopdracht Participatieopdracht van 23 april 2009 jongstleden in kaart gebracht wie op dit moment de klanten van de gemeente Pijnacker-Nootdorp zijn. Hierbij is uitgegaan van de klanten die de gemeente de afgelopen periode op basis van de WEB, WI en WWB heeft bediend.

WWB

De gemeente Pijnacker-Nootdorp is in de afgelopen jaren succesvol geweest in het laten uitstromen van kansrijke groepen. Daarnaast is de groep cliënten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt ook voor en deel uitgestroomd of geactiveerd. Het cliëntenbestand van Pijnacker- Nootdorp is geen statische groep. Er vindt voortdurend in- en uitstroom plaats. Wel kan worden gesteld dat de huidige cliënten overwegend minder kansrijk zijn op de arbeidsmarkt. Deze cliënten hebben een intensievere begeleiding nodig om de afstand naar werk te kunnen overbruggen. Duurzame uitstroom is ook voor deze cliënten het einddoel. Voor sommigen is sociale activering of maatschappelijke participatie het hoogste einddoel. Op 31 december 2008 bestond het WWB- bestand uit 262 cliënten.

Jaarlijks ontvangt de gemeente Pijnacker-Nootdorp van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een rijksbijdrage (werkdeel WWB) voor het uitvoeren van re-integratie-activiteiten ten behoeve van de doelgroep (met name personen met een WWB-uitkering). Pijnacker-Nootdorp heeft gemeentelijk beleid opgesteld (re-integratieverordening en uitvoeringsbesluit) waarin de doelgroep en re-integratie-instrumenten) nader is omschreven. Naast WWB-ers worden ook jongeren nadrukkelijk tot de doelgroep gerekend. Voor de diverse doelgroepen worden trajecten ingekocht (ondermeer op basis van aanbesteding in 2006), variërend van Work First trajecten bij Ikea tot leerwerktrajecten in samenwerking met Den Haag. Aan het eind van 2008 is een stijging van kleine zelfstandigen met schulden te zien. De economische crisis is hiervan de belangrijkste oorzaak.

Aandachtspunt

Er is een groei waarneembaar van bijstandsgerechtigden in de gemeente Pijnacker-Nootdorp. De groei wordt met name veroorzaakt door verhuizing van bijstandsgerechtigden uit de buurgemeenten (met name uit de saneringswijken van de gemeente Den Haag) naar Pijnacker-Nootdorp. In een groot aantal gevallen is sprake van een uitkeringsverleden, opgebouwd in Den Haag. Bovendien is sprake van een complexe problematiek. Sociale Zaken heeft geconstateerd dat de meeste personen sinds vele jaren zijn ontheven van de arbeidsverplichtingen door de dienst SZW van Den Haag. Ook is vastgesteld dat veel personen uit deze groep kampen met schulden en andere problemen. In een groot aantal gevallen gaat het om gezinsproblemen waarbij ook leerplicht en maatschappelijk werk worden ingezet.

Deze brede problematiek belemmert de re-integratie en derhalve de uitstroom. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal uitkeringsgerechtigde personen voor het eerst sinds 2004 meer dan evenredig is toegenomen. Het ontwikkelen van een participatieaanbod in de wijk in combinatie met een sluitend zorg- en welzijnsaanbod is voor deze doelgroep van groot belang.

Inburgering

Sinds 1 januari 2007 is de Wet inburgering (Wi) in werking getreden. De gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft voorheen de inburgering uitbesteed aan de gemeente Delft. Nu ligt de gehele uitvoering en verantwoording ervan bij de gemeente zelf. De gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft nu in de uitvoering de taak de potentiële inburgeraars uit te nodigen, de inburgeringsplicht vast te stellen, een aanbod te doen, vrijstellingen/ontheffingen af te geven, de inburgeringstrajecten te verzorgen en kandidaten aan te melden bij de uitvoerders van trajecten.

De inburgeringstrajecten zijn dual ingericht, op Taal en Werk of op opvoeding, gezondheidszorg en opleiding (OGO). Voor de analfabete inburgeraars wordt eerst een cursus alfabetisering aangeboden, indien nodig in combinatie met OGO.

Voor de aanbesteding van de inburgeringstrajecten voor Taal is gekozen voor de Mondriaan Onderwijsgroep en voor het gedeelte Werk is gekozen voor Werkplan integratie.

Per augustus 2008 gaat het om 106 potentiële inburgeraars. Voor handhaving van inburgeraars gaat het per augustus 2008 om ongeveer 288 inburgeraars (inclusief de gepardonnerden¹ en de nieuwkomers per 1 januari 2007).

In het huidige beleid wordt alleen een aanbod gedaan aan de groep die een inburgeringsverplichting hebben en uitkeringsgerechtigd of asielgerechtigd zijn.

Voor deze doelgroep is de gemeente verplicht een aanbod te doen. Voor de overige doelgroepen mag de gemeente een aanbod doen om participatie en inburgering te bevorderen. Eén van de uitkomsten van de Participatietop is dat we in Pijnacker-Nootdorp de groep inburgeringsbehoefigen een taal- of inburgeringaanbod willen aanbieden.

Web

Jaarlijks ontvangt de gemeente Delft van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een rijksbijdrage Educatie voor het samenwerkingsverband tussen de gemeente Delft en de gemeente Pijnacker-Nootdorp. De gemeente is conform de Wet educatie en beroepsonderwijs (Web) verplicht deze rijksbijdrage te besteden bij het Regionaal Opleidings Centrum (ROC). Hiertoe is een raamovereenkomst afgesloten met de Mondriaan Onderwijsgroep voor de periode 2005-2009.

Als onderdeel van de raamovereenkomst worden jaarlijks productovereenkomsten afgesloten. Gezien de tijd die er nodig is om nieuw beleid te ontwikkelen en de gemeentelijke organisatie hierop in te richten wordt in overleg met de gemeente Delft de voorkeur gegeven aan het handhaven van de huidige samenwerking voor wat betreft het inkopen van educatietrajecten en het tot stand brengen van een productovereenkomst voor 2009.

Hiermee hoeft de bestaande raamovereenkomst tussen Mondriaan en de gemeenten Delft en Pijnacker-Nootdorp niet te worden opgebroken.

¹ Mensen die in het kader van de generaal pardonregeling in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning.

Pijnacker-Nootdorp heeft educatie ingezet voor:

- Alfabetisering van allochtonen voordat zij starten met inburgering.
- Laaggeletterden NT1.
- Voortgezet onderwijs (VAVO) voor het behalen van een startkwalificatie.
- Activiteiten gericht op actief burgerschap en sociale redzaamheid (bijvoorbeeld het leren van engels aan ouderen, digitale vaardigheden, vrijwilligersondersteuning).
- Breed maatschappelijk functioneren. Het jongerentrainingscentrum is bedoeld voor jongeren die zonder diploma van school komen en zich willen oriënteren op werk- en toekomstmogelijkheden.

In 2009 willen we extra aandacht besteden aan:

- Taalaanbod voor analfabeten.
- Taalaanbod voor laaggeletterden, met aandacht voor het bereik van de doelgroep en de uitvoering in Pijnacker-Nootdorp.
- Voorlichting over budgetteren en schuldhulpverlening op scholen.
- VAVO bestemd voor jongeren en volwassenen in het kader van 2^e kans onderwijs.

Besteding bij ROC

Het educatiedeel binnen het participatiebudget is tot en met 2010 geormerkt geld. In 2010 is het ook mogelijk een re-integratievoorziening of inburgeringaanbod in te kopen ter hoogte van het geormerkte educatiedeel van het ROC.

Concreet betekent dit dat het ROC in 2010 geïntegreerde participatietrajecten kan aanbieden (re-integratie, en/of inburgering en/of educatie). Vanaf 2011 is er sprake van volledige ontschotting en is er dus geen sprake meer van gedwongen winkelnering bij het ROC.

Beleid in het kader van het Participatiebudget

Op basis van het doelperspectief van de klant en op basis van de klantvraag zal de klantmanager van de gemeente Pijnacker-Nootdorp educatievoorzieningen inkopen. Aansluiting wordt gezocht bij het re-integratie- en inburgeringaanbod. Hierdoor komt een geïntegreerd participatieaanbod tot stand. Het bereik van de inwoners in Pijnacker-Nootdorp komt hierbij centraal te staan. Bij voorkeur worden de educatievoorzieningen lokaal aangeboden. Uitgegaan wordt van een laagdrempelig aanbod, zodanig dat de inwoners in Pijnacker-Nootdorp maximaal gebruik kunnen maken van het aanbod van de educatievoorzieningen.

6 Doelgroepen van het Participatiebudget

Het participatiebudget richt zich op de *bestaande doelgroepen* die volgen uit de drie samengevoegde wetten. Nieuw in het participatiebudget is dat de doelgroep is verbreed en niet meer direct gekoppeld is aan de onderliggende wetgeving.

De doelgroep is zeer ruim omschreven: **iedereen van 18 jaar en ouder**. In theorie houdt de doelgroepbepaling in dat we alle inwoners, werkend of werkloos, een aanbod mogen doen dat gefinancierd wordt uit het participatiebudget.

Een specifieke aanvulling op de brede doelgroep zijn jongeren van 16 en 17 jaar die:

- Ontheven zijn van de kwalificatieplicht; of
- Voldaan hebben aan de kwalificatieplicht; of
- Dreigen uit te vallen van school.

Een andere nieuwe doelgroep die met het participatiebudget kan worden bediend, zijn de werknemers die met ontslag bedreigd worden. Deze doelgroep is bij de gemeenten niet of nauwelijks bekend, maar wel bij onze ketenpartners UWV en het Werkbedrijf van het UWV (voormalig CWI). Voor deze groep kan in samenwerking met het Werkbedrijf beleid ontwikkeld worden.

Met het Participatiebudget hebben we als gemeente de mogelijkheid om de gelden in te zetten voor een bredere doelgroep. Dit heeft tot gevolg dat de afbakening van de bestaande doelgroepen van de Wwb, Wi en Web zijn losgelaten. Naast de verplichte taakstellingen kunnen we als gemeente zelf bepalen aan welke burgers wij een participatievoorziening aanbieden. Hierbij dienen we wel rekening te houden met de doelgroepafbakening in de wet. Toch zullen we prioritaire groepen moeten aanwijzen.

Redenen prioriteitstelling

De redenen voor deze prioriteitstelling zijn:

1. Vanuit onze visie op de wet Participatiebudget stellen we (duurzaam) meedoen aan de reguliere betaalde arbeidsmarkt centraal of als dat nog niet lukt meedoen door vrijwilligerswerk of sociale activering.
2. Vanuit beleidsmatig perspectief vinden we het belangrijk om het beschikbare budget dat we voor de wet Participatiebudget ontvangen als financieel kader te beschouwen. Door de beperkte doelgroepafbakening in de wet, lijkt het budget een open eind regeling te worden. Zonder prioriteiten te stellen kan er in de komende jaren een zodanige druk op het budget ontstaan dat tekorten via andere gemeentelijke middelen moeten worden aangevuld. Door prioriteiten te stellen, in de vorm van het verbinden van voorwaarden aan het beschikbaar stellen van participatievoorzieningen, hebben we als gemeente beter de mogelijkheid om te sturen op de financiën.

Wanneer blijkt dat er ruimte is aan het budget kunnen voorwaarden worden losgelaten, is er geen ruimte dan kunnen deze worden aangescherpt.

Op deze wijze wordt voorkomen we dat uitvoeringsorganisaties financieel in de knel kunnen komen.

7 Wie willen we een aanbod doen

Op 16 juni hebben we in Pijnacker - Nootdorp een Participatietop georganiseerd. Samen met interne en externe stakeholders zijn de bouwstenen gelegd voor het ontwikkelen van de visie op participatie. Voor de Participatietop zijn naast de Raad (raadscommissie) en de adviesraden WMO en Wwb ook het management en de professionals van het betrokken werkveld uitgenodigd. (ROC Mondriaan, Vluchtelingenwerk, de Brede School, Combiwerk, Welzijnsorganisatie(s), werkgevers- via SOB-Oostland, RPA, Kamer van Koophandel en het Werkbedrijf (van CWI/UWV)

In de Participatietop stond de vraag centraal wat de ambities zijn in het beleid en welke klantgroepen met voorkeur een aanbod krijgen aangeboden vanuit het participatiebudget. De volgende prioritaire groepen zijn aangegeven:

7.1 Prioritaire groepen

Groepen die met voorrang een aanbod krijgen aangeboden in Pijnacker-Nootdorp zijn:

- Jongeren
- Werkzoekenden: preventie instroom bijstand
- Wwb-ers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (langer dan een jaar werkloos)
- Niet uitkeringsgerechtigden (prioritaire groep: herintredende vrouwen)
- Laaggeletterden
- Inburgeringsbehoefte

Jongeren

De economische crisis en jongeren

In mei en juni ronden veel jongeren hun opleiding af. Een deel daarvan vindt naar verwachting gelukkig gewoon zijn weg op de arbeidsmarkt. Maar als we niets doen de komende tijd zullen steeds meer schoolverlaters hun neus stoten op de arbeidsmarkt. Zij zullen dan ontdekken dat er voor hen geen werk is.

De voorspellingen van het Centraal Planbureau zijn niet gunstig. Het CPB verwacht dat de jeugdwerkloosheid, als we niets doen, in 2009 sterk oploopt. In tijden van crises als de huidige zijn jongeren extra kwetsbaar, zo leert de geschiedenis ons. Jongeren komen nieuw op een arbeidsmarkt met weinig vacatures, hebben minder werkervaring en dikwijls ook tijdelijke contracten. Daarom komen zij wanneer er minder banen zijn vaak als eerste aan bod voor ontslag of slagen ze er sowieso niet in een baan te bemachtigen. De sociale partners hebben met elkaar in maart 2009 al de afspraak gemaakt om jongeren die langer dan drie maanden werkloos zijn stageplaatsen aan te bieden.

Pijnacker-Nootdorp staat voor de uitdaging samen met de werkgevers ook 'tegen de stroom in' banen voor jongeren te vinden, hen leerwerkplaatsen en stages aan te bieden of andere combinaties van opleiding en werk te creëren.

Voorkomen dat jongeren zonder werk of opleiding thuis zitten – de uitdaging

Niet alleen jongeren die binnenkort van school komen moeten aan de slag. Er zijn ook veel jongeren die al werken, maar in de komende tijd hun baan verliezen. Bij jongeren is dat risico groter omdat zij vaak tijdelijke of flexcontracten hebben. Voor jongeren met een beperking (Wajongers) loopt een gescheiden traject om hen meer te laten participeren in de samenleving dat gebaseerd is op de nieuwe wet Wajong waarvan de inwerkingtreding met ingang van 1 januari 2010 is beoogd.

Preventie Voortijdig Schoolverlaten

Een andere belangrijke doelstelling welke Pijnacker-Nootdorp met het Participatiebudget wil realiseren, is de preventie van het voortijdig schoolverlaten. Teveel jongeren ondervinden problemen in hun schoolloopbaan, waardoor zij te vroeg stoppen met school en geen startkwalificatie halen. Een startkwalificatie geeft een beter perspectief op de arbeidsmarkt en een eigen plek in de samenleving. Mede als gevolg van de aangescherpte Leerplichtwet en de nieuwe eisen met betrekking tot de verplichte startkwalificatie van schoolverlaters is het gemeentelijke beleid aangescherpt. In 2008 heeft dit geleid tot nieuwe afspraken met de Regionaal Meld en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters (RMC) medewerker, vanuit Delft gedetacheerd. Bovendien is een tijdelijke medewerker aangetrokken ter ondersteuning van het administratieve proces bij het in beeld brengen van voortijdige schoolverlaters. De inspanningen hebben geleid tot een inhaalslag. Aan alle voortijdige schoolverlaters die in beeld gebracht zijn worden trajecten aangeboden om alsnog een startkwalificatie te behalen. Bovendien worden nieuwe voortijdig schoolverlaters als gevolg van het nieuwe beleid meteen opgespoord. Het bevorderen van het behalen van startkwalificaties van jongeren en het tegengaan van voortijdig schoolverlaten en/of het behalen van de kwalificatieplicht is een speerpunt in 2008 geweest en zal ook in 2009 een speerpunt zijn.

In Pijnacker-Nootdorp zal ook het instrument 'Erkenning van Verworven Competenties' (EVC) ingezet worden. Via EVC -procedures kunnen mensen kennis en ervaring officieel laten erkennen en vast laten leggen in een ervaringscertificaat.

Werkleerplicht voor jongeren tot 27 jaar (Wet WIJ)

De wet Investeren in Jongeren regelt dat jongeren tot 27 geen bijstand meer krijgen, maar op school moet zitten of moeten werken. Jongeren onder de 27 jaar kunnen geen beroep meer doen op de bijstand, maar moeten werken, leren of een combinatie hiervan. Gemeenten worden per oktober 2009 verplicht om jongeren tot 27 jaar die niet werken of naar school gaan én die zich melden voor een voorziening (bijvoorbeeld een uitkering) een aanbod te doen. Dit kan een werkaanbod, een leeraanbod of een combinatie van beide zijn. Het aanbod wordt afgestemd op de situatie van deze jongeren. Als ze het aanbod niet accepteren dan krijgen zij ook geen uitkering van de gemeente. Jongeren zijn niet verplicht zich te melden als ze geen werk of opleiding hebben.

Het doel van deze maatregelen is jongeren betere kansen te bieden op een baan en te voorkomen dat jongeren afhankelijk zijn van de bijstand. Het streven is dat jongeren die een startkwalificatie kunnen halen dit ook doen. Een startkwalificatie is een diploma op havo, vwo of mbo-2 niveau.

Een uitzondering geldt voor jongeren die niet kunnen werken of leren. Dit kunnen redenen zijn zoals alleenstaand ouderschap of een handicap. Deze groep jongeren komt wel in aanmerking voor financiële ondersteuning. Voor de jongeren die nu al een bijstandsuitkering hebben, geldt een overgangperiode: voor hen geldt de maatregel vanaf 1 januari volgend jaar. Alleen als de gemeente geen geschikt aanbod heeft kan de jongere nog een beroep doen op een inkomensvoorziening.

In Pijnacker-Nootdorp vallen momenteel 28 jongeren in het zittende bestand onder de wet WIJ. Van deze 28 jongeren volgen momenteel 25 jongeren een intensief taaltraject vanuit de wet Inburgering. Dit betekent dat drie jongeren vanuit het zittende bestand een leer/werktraject zouden moeten volgen in het kader van de WIJ. De wet WIJ heeft vooral impact op de taakstelling van de gemeente ten aanzien van de nieuwe instroom van jongeren tot 27 jaar die zich melden bij de gemeente Pijnacker-Nootdorp. We verwachten dat de doelgroep in het kader van de wet WIJ gaat stijgen.

Leerwerktrajecten voor 16- en 17-jarigen zonder startkwalificatie en nog geen beëindigde leerplicht of kwalificatieplicht

Een allereerste inventarisatie wijst uit dat er behoefte is aan een voorziening voor jongeren die op de wachtlijst staan voor het praktijkonderwijs. Ook zorgtrajecten en voorbereidende trajecten om instroom in het MBO mogelijk te maken zijn van belang. Belangrijk is verder aandacht te besteden aan de ontwikkeling naar zelfstandigheid, bewustwording van het maken van juiste keuzes, begeleid wonen, motivatie en opleiding/beroepskeuze, voorlichting over schuldhulpverlening en 1 op 1 coachingstrajecten.

Werkzoekenden: preventie instroom bijstand

Van werk naar werk

Bijzonder is de mogelijkheid die de Wet participatiebudget creëert om inwoners met werk een participatievoorziening aan te bieden. Dit heeft betrekking op inwoners die worden bedreigd met ontslag en waarvoor de gemeente zich wil inzetten om werkloosheid te voorkomen. Deze doelgroep is met het oog op preventie van uitkeringsafhankelijkheid zeer interessant. Door op deze groep in te zetten kan voorkomen worden dat een WW uitkering bij het UWV aangevraagd moet worden. Met het Werkplein in Delft zal samengewerkt worden om instroom in de bijstand te voorkomen.

Nieuwe instroom

De beste resultaten van re-integratieactiviteiten worden gehaald bij preventief optreden. Er wordt dus gestreefd naar *het voorkomen van de noodzaak* tot het verstrekken van een uitkering.

In die gevallen waarin toch tijdelijk een uitkering noodzakelijk is, worden concrete acties ondernomen richting werk of een vorm van werk, onder meer door 'work-first' trajecten.

Vanaf het eerste contact van de klant met een klantmanager wordt intensief gewerkt aan het vinden van een baan en is de boodschap:

- U hebt recht op een uitkering omdat u (tijdelijk) geen werk hebt;
- U hebt de plicht om mee te werken aan een zo spoedig mogelijke re-integratie op de arbeidsmarkt;
- De inzet is ´werk boven uitkering´. Daarom gaat u actief aan de slag en zullen wij u gaan begeleiden en faciliteren;
- U kunt - binnen grenzen - kiezen, maar als u niet kiest, kiezen wij voor u. Uiteraard binnen de grenzen van wet- en regelgeving.

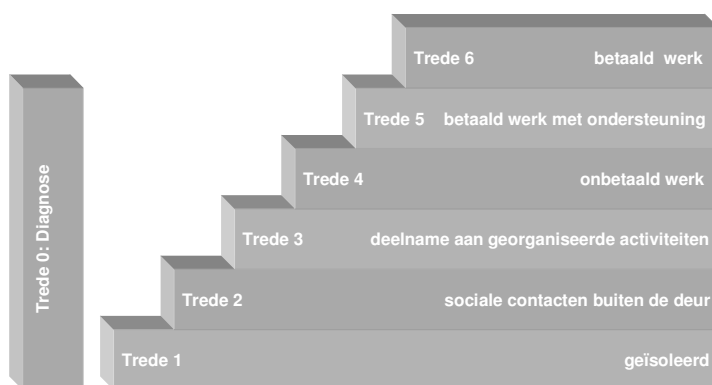
Wwb-ers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt

Analyse van het zittende bestand van bijstandsgerechtigden

Om zicht te krijgen op het arbeidspotentieel van het zittende bestand die langer dan een jaar een bijstandsuitkering heeft, is een bestandsanalyse uitermate belangrijk. Competenties, mogelijkheden, belemmeringen en ontwikkelingsperspectieven van de individuele klant worden daarbij in kaart gebracht. Indien werken niet mogelijk is worden voorstellen gedaan voor vormen van sociale activering of maatschappelijke participatie. De bestandsanalyse geeft informatie over de activeringsmogelijkheden van de individuele bijstandsgerechtigde. De klantmanager wordt zodoende in staat gesteld om op maat en gericht participatie instrumenten in te zetten.

Voor het in kaart brengen van het klantenbestand stellen wij voor om de klanten in te delen volgens de treden van de participatieladder. Onderstaand geven wij de participatieladder weer.

Als toegang tot de participatieladder is de trede ´diagnose´ toegevoegd, omdat dit onderdeel uitsluitend moet geven over de positionering van de werkzoekenden op de participatieladder.

45-plus doelgroep

Ongeveer de helft van het zittende bestand in Pijnacker-Nootdorp heeft een grote afstand tot de arbeidsmarkt, waarvan een groot deel ouder is dan 45 jaar. Met betrekking tot reïntegratie van oudere WWB-ers kan worden opgemerkt dat dit niet zonder problemen verloopt. Hiervoor zijn een tweetal factoren verantwoordelijk. Ten eerste vertraagt de economische crisis de vraag naar personeel. Vooral oudere uitkeringsgerechtigden hebben hier last van. Daarnaast is het voor een groot aantal personen van deze groep (nog) niet mogelijk om te werken in verband met medische, sociale of psychische redenen. Voor de doelgroep boven de 40 met grote afstand tot de arbeidsmarkt worden heel gericht instrumenten ingezet om de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. Indien een persoon aan de slag kan maar geen baan kan vinden zal de openstaande sociale arbeidsplek binnen de gemeente hiervoor worden gereserveerd.

Niet uitkeringsgerechtigden (Nuggers)

Een deel van de Nuggers wordt via de Web en de Wi bereikt. Deze Nuggers worden vanuit de specifieke invalshoek van deze twee wetten benaderd.

Er wordt op dit moment nog niet gekeken of zij ook gebaat zijn bij voorzieningen die breder worden aangeboden in het kader van participatie.

In de Participatietop van 16 juni zijn als prioritaire groep vooral de herintreders genoemd. Nader onderzocht zal worden hoe deze groep benaderd en geactiveerd kan worden om aan het werk te gaan.

Argumenten om meer aandacht te gaan schenken aan de doelgroep Nuggers zijn:

- *Arbeidspotentieel*: Voor een aantrekkelijke arbeidsmarkt is het van groot belang dat het arbeidspotentieel van Nuggers optimaal benut wordt;
- *Emancipatie*: Toename van betaalde arbeidsparticipatie van Nuggers past binnen het Nederlandse emancipatiebeleid en het hierin geformuleerde doel van het verhogen van economische zelfstandigheid van vrouwen en allochtonen;
- *Armoede*: Ook onder Nuggers komt (relatieve) armoede voor. Het verbeteren van de inkomenspositie van (gezinnen van) Nuggers draagt bij aan hun economische zelfstandigheid;
- *Preventief*: Een deel van de bij het Werkbedrijf (CWI) ingeschreven Nuggers stroomt door naar de Wwb. Het gaat mogelijk om Ww-ers die hun maximale Ww-duur hebben bereikt, en in principe recht hebben op een Wwb-uitkering, maar hier pas na het wegvallen van bijvoorbeeld een werkende partner of een eigen vermogen aanspraak op kunnen maken. Voor gemeenten is het lonend om in deze groep te investeren, om zo te voorkomen dat men op een later tijdstip in de Wwb terecht komt;
- *Effectiviteit*: De effectiviteit van trajecten voor Nuggers is hoger dan die voor bijstandsgerechtigden, mogelijk ondermeer door de intrinsieke motivatie van Nuggers²;

² "Re-integratie van niet-uitkeringsgerechtigde werkzoekenden - Inzet en effectiviteit van re-integratietrajecten bij Nuggers" - SEO Economisch onderzoek, september 2007.

Gezien de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, onder andere als gevolg van de vergrijzing, zijn de komende jaren vele arbeidskrachten nodig. Nuggers kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Het participatiebudget maakt het gemakkelijker Nuggers een voorziening aan te bieden. Nuggers hoeven niet langer als werkzoekende ingeschreven te staan bij het CWI. Deze wijziging vergemakkelijkt naar verwachting het benaderen en het 'verleiden' van Nuggers.

De doelgroep Nuggers (niet-uitkeringsgerechtigden) heeft grote aandacht vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Met de VNG zijn afspraken gemaakt meer Nuggers te laten re-integreren. Gemeenten krijgen een extra financiële impuls als ze Nuggers helpen richting betaald werk. Indien de Nuggers gedurende zes maanden gewerkt hebben, dan mag €12.000,- van het Werkdeel van de Wwb 'regellu' door de gemeente besteed worden. Uitvoeringskosten mag bijvoorbeeld uit dit budget betaald worden. Daarnaast kunnen gemeenten de Nuggers belonen die ze aan het werk hebben geholpen, met een bonus van maximaal €2.200,-.

Laaggeletterden

Nederland telt ongeveer anderhalf miljoen volwassenen die moeite hebben met lezen, schrijven of rekenen, waardoor zij in het dagelijkse leven of op het werk minder goed kunnen functioneren. Van deze anderhalf miljoen mensen is één miljoen autochtoon en een half miljoen allochtoon. Van de één miljoen autochtonen is een kwart vrijwel geheel ongeletterd. Ongeveer 13% van de volwassen bevolking kan worden aangeduid als laaggeletterd. Laaggeletterdheid komt voor bij allochtonen en autochtonen, bij jonge en oude mensen, bij mannen en vrouwen en bij werkenden en niet-werkenden. Dit maakt het onmogelijk om een eenduidige profielschets van 'een laaggeletterde' te geven³.

Belangrijk is dat de doelgroep bereikt wordt met een passend aanbod. De werving van de doelgroep gaat echter moeizaam, omdat veel mensen zich schamen voor hun laaggeletterdheid. Laaggeletterdheid is daarnaast moeilijk zichtbaar of herkenbaar, omdat allerlei manieren zijn gevonden om de laaggeletterdheid te verhullen.

De campagne "Doe weer mee" draagt vanaf 2002 bij aan bekendheid bij bedrijven en instellingen ten aanzien van het voorkomen van laaggeletterdheid bij volwassenen. Doe weer mee is een samenwerkingsverband tussen de 9 gemeente in Haaglanden, de ROC's en RPA. De deelname aan cursussen laaggeletterdheid bij het ROC Mondriaan is in Pijnacker-Nootdorp relatief laag geweest, slechts vijf personen namen in 2008 deel aan een taalvoorziening NT1.

³ Begripsbepaling on- en laaggeletterdheid:

Ongeletterd of analfabeet

Iemand is ongeletterd of analfabeet als deze persoon 15 jaar of ouder is en helemaal niet kan lezen en schrijven en dit ook nooit heeft geleerd.

Laaggeletterdheid of functioneel analfabetisme

Het beheersen van lees- en schrijfvaardigheden op een dusdanig laag niveau dat iemand niet in staat is zich te ontwikkelen of om te functioneren in de maatschappij, thuis en op het werk.

Voor 2009 en verder willen wij in Pijnacker-Nootdorp het bereik en de deelname aan cursussen laaggeletterdheid verhogen.

Aansluiting zal worden gezocht bij woningbouwverenigingen, Sociaal Platform Welzijn en scholen om de doelgroep op te sporen.

Gedacht wordt aan informatie- en wervingsacties in samenwerking met de cliëntenraad Wwb en Wmo, TV-West zal worden ingeschakeld, advertenties worden gezet in huis aan huis bladen, er zal worden geflyerd op de markt, etc. In de week van de alfabetisering (de week van 11 september 2009) zal het aanbod voor de doelgroep actief en vanuit verschillende invalshoeken onder de aandacht gebracht worden. De afdeling communicatie van de gemeente Pijnacker-Nootdorp wordt hierin actief betrokken.

In 2008 volgden meer werkenden een cursus bij het ROC Mondriaan door het landelijke aanvalsplan en de scholingsmogelijkheden. Hiervoor is door de gemeente Pijnacker-Nootdorp een convenant getekend met het ROC- Mondriaan en het ID-college in Zoetermeer.

Onderzocht zal worden of er bij de laaggeletterde werkzame doelgroep in Pijnacker-Nootdorp behoefte is aan een aanbod Taal op de Werkvloer. Zowel bedrijven als gemeentelijke diensten (groenonderhoud, schoonmaak) zullen worden benaderd met de vraag of onder de werknemers en bij de bedrijven behoefte bestaat aan een taalaanbod voor laaggeletterden.

Speciale aandacht zal uitgaan naar de personen uit Oost Europa die hebben aangegeven in Pijnacker - Nootdorp te willen blijven (werken en wonen) en die de Nederlandse taal niet beheersen.

Inburgeringsbehoefte

In Pijnacker-Nootdorp zijn 30 tot 40 verplichte inburgeraars. Het potentieel van inburgeringsbehoefte in Pijnacker-Nootdorp wordt geschat op 208 personen. Zij melden zich niet vrijwillig aan voor een inburgeringstraject bij de gemeente. Belangrijk voor een aanbod aan de doelgroep is het bereik. Een laagdrempelige werving is nodig om inburgeringsbehoefte te informeren en te enthousiasmeren voor een aanbod. Een *vindplaatsgerichte* benadering is nodig waarin op de juiste manier informatie wordt gegeven, afgestemd op de doelgroep. Ook de cursussen zelf zullen bij voorkeur in de eigen leefomgeving worden aangeboden.

In Pijnacker-Nootdorp zetten wij vooral in op een aanbod gericht op duale trajecten richting werk of opleiding in combinatie met Nederlandse taal.

8 Wat verandert er in de manier van werken van de consulent

Integraal klantmanagement

Om een geformuleerd doelperspectief te kunnen bereiken zal integraal klantmanagement opgezet moeten worden. Om aan de doelstellingen van het Participatiebudget recht te kunnen doen zal de rol van de consulent veranderen. De gemeente Pijnacker-Nootdorp is al een eind op weg in de richting van integraal klantmanagement. De consulenten bieden re-integratie en inburgering nu al dual en geïntegreerd aan. Een aanbod voor taal bijvoorbeeld wordt gekoppeld met werk en/of opvoedingsondersteuning. De koppeling met educatie moet nog wel gemaakt worden.

Naar een productenboek

Er zijn veel verschillende producten 'op de markt'. Om consulenten (in de toekomst participatiecoaches) zicht te bieden op deze producten en hen te ondersteunen in het samenstellen van een geïntegreerd traject, wordt voorgesteld een productenboek Participatie te maken. Op basis van het doelperspectief van de klant kan de consulent de producten selecteren die nodig te zijn om het eind resultaat te behalen. Door het samenstellen van een productenboek ontstaat ook zicht op eventuele leemtes in het aanbod.

Wij zetten in op een productenboek waarbij instrumenten niet langer zijn gekoppeld aan een specifieke wet. Het productenboek is dynamisch en bestaat uit de huidige producten Werk, Inburgering, Educatie, Zorg en Welzijn en wordt continue aangevuld.

Participatieladder

Het doel van de gemeente Pijnacker-Nootdorp is om zoveel mogelijk mensen te laten participeren. Een participatievoorziening moet binnen een overzichtelijke termijn leiden tot de voor de klant hoogst mogelijke vorm van (duurzame) participatie (op de participatieladder) en zelfredzaamheid. Dit betekent dat per klant een inschatting gemaakt moet worden van het niveau van participatie, dat haalbaar en gewenst is voor deze individuele klant. De participatieladder die ontwikkeld is door de gemeenten die deelnemen aan de voorbereidingstrajecten, kan hierbij behulpzaam zijn. Met behulp van deze ladder kan worden gekeken op welk niveau iemand participeert en welke voorzieningen kunnen bijdragen aan een vergrootte participatie. De gemeente formuleert samen met de klant het integrale participatieperspectief op basis van de participatieladder en houdt daarbij rekening met andere levensdomeinen van de klant. Dit veronderstelt dat niet alleen naar het doel, maar ook naar het middel (de in te zetten voorzieningen) wordt gekeken.

Afstemming werkprocessen met uitvoeringspartners

Om ook de werkprocessen van de uitvoeringsorganisaties op elkaar te kunnen afstemmen willen we als gemeente gebruik maken van de participatieladder. Met de participatieladder kan het niveau van participatie en het groeipotentieel van burgers structureel inzichtelijk worden gemaakt.

Daarbij is het een praktische vertaling van onze visie dat mensen meedoen door betaald werk en als dat niet mogelijk is door vrijwilligerswerk of sociale participatie. Met de ladder worden zes niveaus van participatie onderscheiden. De ladder is verdeeld in twee delen.

Een deel met vier treden voor mensen zonder arbeidscontract en een deel met twee treden voor iedereen met een arbeidscontract. Door een select aantal vragen als uitgangspunt te nemen kan de huidige situatie inclusief het groeipotentieel van de inwoner worden vastgelegd.

9 Planning & Control cyclus

Verandertraject

Het is van belang om in te zien dat 'geen sturing' op het Participatiebudget ook sturing is, vooral omdat er in de huidige situatie gestuurd wordt op de drie afzonderlijke domeinen. Het integraal sturen op participatie is nieuw voor de gemeente en is geen optelsom van sturing op de drie afzonderlijke domeinen. De invoering van het Participatiebudget biedt nieuwe mogelijkheden en het duurzaam benutten van deze mogelijkheden vergt een veranderproces binnen de gemeente. De verandering heeft ook uitwerking op het sturing- en beheersingsregime van de gemeente.

Sturing in Pijnacker-Nootdorp

De afdeling beleid en de afdeling publiekszaken van de gemeente Pijnacker-Nootdorp zullen nauw samenwerken. Om tot een efficiënt doelgroepbeleid te komen zal een structureel overleg moeten plaatsvinden. Dit overleg fungeert als een vergelijkbaar projectenbureau. Vragen die gesteld worden zijn onder meer: Wat is de kwaliteit en integraliteit van de dienstverlening? Worden de prioritaire doelgroepen bediend met het participatiebudget? Wat zijn de (tussentijdse) resultaten en ligt dit in de lijn met de verwachtingen? Lopen we met het budget in de pas?

Sturen op doelstellingen

Bij het sturen op het Participatiebudget gaat het om duidelijke afspraken over doelstellingen, prestaties en budgetten. Deels liggen deze vast in vanuit wetgeving voorgeschreven verplichte onderdelen of in diverse landelijk gemaakte beleid- en prestatieafspraken en akkoorden. Voor een belangrijk deel hebben gemeenten echter de ruimte om zelf met ketenpartners eigen doelen te stellen en prestaties te formuleren. In de beleidsnotitie die in januari 2010 aan de Raad wordt gepresenteerd zullen naast beleidskaders ook SMART afspraken opgenomen worden over output, randvoorwaarden en financiële kaders.

Beheersing op geld en inhoud

Bij beheersing gaat het om maatregelen en procedures waarmee bijsturing mogelijk is om de doelstellingen te halen. Daarbij behoren afbakening van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, afspraken over informatieverstrekking met het oog op bijsturen van het beleid en de uitvoering daarvan. Ook het inzichtelijk maken van risico's, effecten van wijzigende parameters en optimalisatiemogelijkheden van de plannen behoren daartoe.

Verantwoorden over resultaten en acties

De verantwoording over het Participatiebudget moet tijdig, juist en inzichtelijk zijn. In verband met de wijziging op het educatieterrein zal de relatie met het ROC ook veranderen. Het nieuwe stelsel neemt het presteren van de gemeente als uitgangspunt en niet het presteren van de ROC's of aanbieders.

De gemeente is dus voor het behalen van haar prestaties afhankelijk van het presteren van de ROC's en andere aanbieders.

Toezicht op realisatie binnen de gestelde kaders

De gemeente heeft ook ten aanzien van participatiebeleid een kaderstellende en controlerende rol. Tussentijdse evaluaties zijn hierin belangrijk. De evaluaties kunnen bestaan uit het periodiek en systematisch doorspreken van de vorderingen en verbeterpunten. Het frequent plannen van dergelijke evaluatie momenten voorkomt dat problemen zich opstapelen of niet geadresseerd worden.

Concluderend

Alleen met een sluitende cyclus beleid - financiën- uitvoering - verantwoording kunnen de diverse met elkaar samenhangende activiteiten voor participatie worden ontwikkeld, uitgevoerd, gemonitord, geëvalueerd en verantwoord.

Om deze cyclus goed te verankeren in de organisatie wordt zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij de bestaande planning- en controlecyclus.

Deze P&C-cyclus wordt algemeen erkend als de 'motor' van de gemeentebrede bedrijfsvoering.

10 Financiën

Het budget van het participatiebudget in Pijnacker-Nootdorp bestaat voor 2009 uit de volgende onderdelen:

Educatiebudget (2009)	: € 360.000,-
Re-integratiebudget (2009)	: € 479.901,-
Budget inburgering (2009)	: € 416.648,-

Het precieze budget in 2010 is nog onzeker. Naar verwachting zal het budget van 2010 ongeveer gelijk zijn aan het budget van 2009.

Bestedingen

Re-integratiebudget en budget inburgering

Het re-integratiebudget in 2008 voor onze gemeente bedroeg € 479.901, - . De gemeente heeft tot en met 2007 onderbesteed. De overschotten zijn in 2008 ondermeer benut om projecten ten behoeve van personen met weinig kans op een baan in het bedrijfsleven een leerwerkbaan aan te bieden bij de gemeente (duur: 12 maanden).

Het budget voor inburgering is in 2008 volledig besteed. Voor 2009 gaan we er vanuit dat er geen sprake zal zijn van onderbesteding bij re-integratie en inburgering.

Educatiebudget

Het budget volwasseneneducatie voor onze gemeente bedraagt € 360.000, - per jaar. Met het ROC is een raamovereenkomst (de basis voor de inkoop en productovereenkomst) afgesloten dat geldig is tot eind 2009. De gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft een samenwerkingsverband met de gemeente Delft. De gemeente Delft heeft tot 2009 zorg gedragen voor het budgetbeheer en voor de verantwoording van de middelen.

Bij educatie was tot eind 2008 sprake van onderbesteding. Iets meer dan de helft van het budget van de Web is in 2008 besteed aan educatievoorzieningen voor de inwoners van Pijnacker-Nootdorp.

Afnemend participatiebudget

Ondanks dat de invoering van de wet Participatiebudget niet gezien wordt als een bezuiniging, constateren we wel dat het beschikbare budget in de komende jaren afneemt. Enerzijds door de bezuinigingen die al waren vastgesteld op het werkdeel van de Wwb en anderzijds doordat het kabinet er voor heeft gekozen om het educatiedeel dat het ministerie van OCW inbrengt in het participatiebudget te verlagen ten gunste van taal en rekenen in het MBO. Volgens berekening van het ROC Mondriaan is hier 25% van het educatiebudget binnen de gemeente mee gemoeid.

Dekking kosten participatiebeleid in 2009

Het participatiebudget in Pijnacker-Nootdorp voor 2009 bedraagt € 1.256.549, -.

Dit budget is bestemd voor uitgaven ten behoeve van het participatiebeleid.

We verwachten dat we met dit budget de belangrijkste kosten kunnen dekken die voortvloeien uit de ambities met het participatiebeleid in 2009. In het uitvoeringsplan dat volgt op de participatienota wordt het participatiebeleid met de ketenpartners voor het komende jaar nader uitgewerkt en SMART vertaald naar actieprogramma's met bijbehorende begroting en financieringsmogelijkheden.

Risico analyse:

1. De prestaties van het ROC in 2010 tellen mee voor de hoogte van (een deel van) het participatiebudget in 2012. In feite moet het ROC mede het budget van de gemeente twee jaar later verdienen. Dit betekent onder meer dat indien het ROC Mondriaan onderpresteert ten opzichte van andere ROC's, de gemeente Pijnacker-Nootdorp twee jaar later minder budget krijgt. Daardoor kan het zijn dat Pijnacker-Nootdorp plots minder rijksgeld krijgt voor gelijkblijvende resultaten⁴;
2. Bij de jaarbedragen is ervan uitgegaan dat van een eventueel overschot op het budget het maximaal toegestane bedrag wordt doorgeschoven naar het volgende jaar. Dit overhevelingpercentage is vooralsnog 60%, maar het is niet uitgesloten dat het in de toekomst wordt afgebouwd, gezien de hoge overschotten op het W-deel (de gelden voor re-integratie).
3. We kunnen de precieze gevolgen van de financiële en economische crisis die in 2008 manifest is geworden niet overzien. Wel constateert het UWV Werkbedrijf (voorheen CWI) al een toename van de werkloosheidsaanvragen. We verwachten dan ook een toename van de mensen die in de loop van 2009 een beroep gaan doen op een gemeentelijke uitkering.

Uitdaging: Meer doen met krimpende budgetten

We kunnen met het Participatiebudget meer winst behalen door:

- Preventie en instroom in de bijstand te voorkomen (begeleiden van werk naar werk in samenwerking met het Werkbedrijf).
- Sturing op resultaten:
 - o vanwege de outputfinanciering van het Participatiebudget.
 - o het in beweging krijgen van de bijstandsgerechtigden op de participatieladder met als ultieme doel: het verhogen van de uitstroom uit de bijstand.
- Meer- en gericht in de keten en regionaal samen te werken.
- Participatievoorzieningen in onderlinge samenhang aan te bieden.
- Het participatiebudget aan te laten sluiten op de vraag van de klant.
- Kritische inkoop van participatievoorzieningen gericht op kwaliteit en prijs.

⁴ De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft haar zorgen geuit over de mate waarin het budget afhankelijk wordt gemaakt van het behalen van diploma's (bij inburgering is dit vijftig procent van het totaal). Daar waar de gemeente wil inzetten op groepen waar de kans op het behalen van het examen klein is maar voor wie eerste stappen ten aanzien van taal en participatie belangrijk zijn, is de bijdrage aan de resultaten van het budget beperkt.

- Aanvullende financieringsbronnen te zoeken voor de uitvoering, denk hierbij bijvoorbeeld aan: O&O fondsen, bijdrage werkgevers, budgetten provincie, subsidieaanvraag fondsen etc.

Noodzakelijk: één budgethouder voor het Participatiebudget

Er kan alleen sprake zijn van een integrale aanpak met één budget als er ook één Budgethouder is (bestuurlijk en ambtelijk) die prioriteiten stelt ten aanzien van de activiteiten voor participatie en die voor de afstemming en de coördinatie zorgt.

11 Tenslotte

In de beleidsnotitie, die volgt op de participatienota, zullen de doelstellingen van de gemeente Pijnacker-Nootdorp in nauw overleg met de interne- en externe stakeholders SMART worden vertaald naar operationele doelen en concrete uitvoeringsafspraken. Wij gaan hierbij uit van een geïntegreerde dienstverlening, uitgaande van ieders kerntaken en een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een goed werkend participatiebeleid in Pijnacker-Nootdorp.

12 Bijlage

Samenvatting participatienota

Het kabinet heeft tot doel om de effectiviteit van het reïntegratie-, inburgerings- en volwasseneneducatiebeleid te verbeteren. Hiervoor zijn de gemeentelijke budgetten voor deze beleidsterreinen vanaf 1 januari 2009 gebundeld in het zogeheten Participatiebudget. Met dit budget hebben we als gemeente ook meer beleidsruimte om zelf te bepalen wie in aanmerking komt voor bepaalde voorzieningen en meer maatwerk te leveren aan onze inwoners. Pijnacker-Nootdorp grijpt de wet aan om te werken aan een verdere verbetering van de dienstverlening aan burgers. Door de integratie van budgetten wordt het mogelijk meer maatwerk aan burgers te leveren, bijvoorbeeld door in één traject verschillende componenten te combineren die nu – omwille van de financiering en verantwoording- nog in aparte trajecten worden ondergebracht. De komst van het Participatiebudget vraagt daarom niet alleen om aanpassingen in financiële systemen, maar ook om een hernieuwde kijk op het beleid wat is geformuleerd op de drie beleidsterreinen.

In lijn met de Wmo is ons uitgangspunt dat we zoeken naar een verantwoord evenwicht tussen enerzijds een beroep doen op de zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van burgers en anderzijds het zorg dragen voor een daadwerkelijk vraaggestuurd participatieaanbod voor diegenen die (nog) niet op eigen kracht kunnen meedoen aan de samenleving.

Het participatiebudget richt zich op de *bestaande doelgroepen* die volgen uit de drie samengevoegde wetten. Nieuw in het participatiebudget is dat de doelgroep is verbreed en niet meer direct gekoppeld is aan de onderliggende wetgeving. De doelgroep is zeer ruim omschreven: **iedereen van 18 jaar en ouder**.

Een specifieke aanvulling op de brede doelgroep zijn jongeren van 16 en 17 jaar die:

- Ontheven zijn van de kwalificatieplicht; of
- Voldaan hebben aan de kwalificatieplicht; of
- Dreigen uit te vallen van school.

Een andere nieuwe doelgroep die met het participatiebudget kan worden bediend, zijn de werknemers die met ontslag bedreigd worden. Voor deze groep kan in samenwerking met het Werkbedrijf beleid ontwikkeld worden.

Met het Participatiebudget hebben we als gemeente de mogelijkheid om de gelden in te zetten voor een bredere doelgroep. Dit heeft tot gevolg dat de afbakening van de bestaande doelgroepen van de Wwb, Wi en Web zijn losgelaten. Naast de verplichte taakstellingen kunnen we als gemeente zelf bepalen aan welke burgers wij een participatievoorziening aanbieden. Hierbij dienen we wel rekening te houden met de doelgroepafbakening in de wet. De nota maakt duidelijk waar de focus voor de komende jaren komt te liggen maar biedt daarnaast nadrukkelijk ruimte voor extra initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan het bevorderen van participatie van onze burgers. De nota is vastgesteld in de stuurgroep Participatiebudget.

Met het participatiebudget zien we kansen om inwoners beter te bereiken. Met de ruimere beleidsvrijheid die dit budget met zich meebrengt, streven we naar een integraal participatiebeleid voor de brede doelgroep die het Rijk met het participatiebudget voor ogen heeft. Daarbinnen leggen we de focus op die groepen die:

- Nu nog niet actief meedoen aan de reguliere betaalde arbeidsmarkt;
- Met ondersteuning actief zijn op de reguliere betaalde arbeidsmarkt;
- Vanwege hun persoonlijke omstandigheden een relatief groot risico lopen om op termijn niet meer mee te kunnen doen aan de betaalde arbeidsmarkt.

De ruimere beleidsvrijheid zien we ook als kans om op creatieve wijze maatwerk te leveren aan de inwoners van onze gemeente die nog niet meedoen aan de betaalde arbeidsmarkt en om de samenwerking tussen- en binnen- organisaties te intensiveren. Met het participatiebudget zien we bovenal kansen om de zelfredzaamheid van de inwoners te vergroten door het verwerven van een eigen inkomen uit betaald werk.

Met de Wet Participatiebudget streven we er naar om:

- Inwoners duurzaam in beweging te krijgen door hen primair te stimuleren om mee te doen aan de betaalde arbeidsmarkt en als dat nog niet lukt via vrijwilligerswerk of sociale activering.
- Vrijwilligerswerk of sociale/maatschappelijke participatie zoveel mogelijk te laten plaatsvinden in de directe leefomgeving van de inwoner zelf met als doel een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid en sociale samenhang van de directe woonomgeving van de inwoners.

Doelen participatiebudget in Pijnacker-Nootdorp

De klant centraal en trajecten op maat.

Poortwachtersfunctie in samenwerking met het UWV en het Werkplein Delft

- Voorkomen van instroom in de uitkeringen (WW, WWB, WIA, WAJONG)

Met de ketenpartners en uitvoerders van participatiedienstverlening

Activering naar werk (uitstroom bevorderen)

- Iedereen die kan werken, werkt (naar vermogen en bij voorkeur op zijn- of haar- eigen niveau).
- Voor jongeren die voortijdig het onderwijs (dreigen) te verlaten geldt: 'Startkwalificatie eerst'. Trajecten voor deze jongeren zijn zoveel mogelijk dual en gericht op leren en werken (vastgesteld beleid in nota integraal Jeugdbeleid 2008 – 2012).
- Ook niet - uitkeringsgerechtigden (in het bijzonder herintreders) worden geactiveerd om aan het werk te gaan.

Maatschappelijke participatie (meedoen bevorderen)

- Verhogen van de maatschappelijke participatie van mensen die niet kunnen werken.
- Optimale inburgering en integratie (ook een aanbod voor inburgeringsbehoefteigen).
- Iedereen beheerst de Nederlandse taal op een niveau dat vereist is om te participeren.

Educatie (groeien op de arbeidsmarkt)

- Iedereen werkt bewust en continu aan zijn of haar eigen (competentie)ontwikkeling.
- Versterken van de competenties van jongeren zodat zij hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten. Aandacht voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- Aanpak van laaggeletterdheid en analfabetisme onder de inwoners van Pijnacker-Nootdorp.

De gemeente Pijnacker-Nootdorp vindt maatschappelijke participatie een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor alle betrokkenen: inwoners, overheid, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Als gemeente nemen we de verantwoordelijkheid om ketenpartners die uitvoering geven aan de Wet Participatiebudget bijeen te brengen. Van de ketenpartners verwachten we dat zij, rekening houdend met hun positie binnen de participatieketen, de klant centraal zetten.

Op 16 juni 2009 hebben we in Pijnacker - Nootdorp een Participatietop georganiseerd. Samen met interne en externe stakeholders zijn de bouwstenen gelegd voor het ontwikkelen van de visie op participatie. Voor de Participatietop zijn naast de Raad (raadscommissie) en de adviesraden WMO en Wwb ook het management en de professionals van het betrokken werkveld uitgenodigd. (ROC Mondriaan, Vluchtelingenwerk, de Brede School, Combiwerk, Welzijnsorganisatie(s), werkgevers- via SOB-Oostland, RPA, Kamer van Koophandel en het Werkbedrijf (van CWI/UWV). In de Participatietop stond de vraag centraal wat de ambities zijn in het beleid en welke klantgroepen met voorkeur een aanbod krijgen aangeboden vanuit het participatiebudget.

Groepen die met voorrang een aanbod krijgen aangeboden in Pijnacker-Nootdorp zijn:

- Jongeren
- Werkzoekenden: preventie instroom bijstand
- Wwb-ers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (langer dan een jaar werkloos)
- Niet uitkeringsgerechtigden (prioritaire groep: herintredende vrouwen)
- Laaggeletterden
- Inburgeringsbehoefte

Vervolgtraject

In de beleidsnotitie, die volgt op de participatienota, zullen de doelstellingen van de gemeente Pijnacker-Nootdorp in nauw overleg met de interne- en externe stakeholders SMART worden vertaald naar operationele doelen en concrete uitvoeringsafspraken.